

Õpiviiside kaardistamine Ilmatsalu Põhikooli 6. ja 9. klasside õpilaste hinnangute alusel

Külliki Kuusk, Önnela Lea, Reelika Rohtla, Hedy Suurmets, Laine Tellmann

Ilmatsalu Põhikooli õpetajate töörühm osales 2021./2022. õppeaasta vältel (septembrist juunini) Tartu Ülikooli kaasava hariduse täiendõppekoolitusel. Töörühma kuulusid emakeeleõpetaja Külliki Kuusk, sotsiaalpedagoog Önnela Lea, loodusainete õpetajad Reelika Rohtla ja Hedy Suurmets ning klassiõpetaja Laine Tellmann. Regulaarselt toimunud koolitussessioonidel omandati uusi teadmisi ja ajakohastati oma arusaamasid kaasava hariduse tähendusest ja rakendamise võimalustest kooli õppe- ja arendustegevustes. Eesti hariduselus on muutunud õpikäsitluse eesmärgiks toetada iga õppija individuaalset ja sotsiaalset arengut, arendada õpioskusi, loovust ja ettevõtlikkust. Siin on just kaasaval haridusel oluline roll nende võtmeoskuste arendamisel. Kaasava haridusega taotletakse kvaliteetse hariduse tagamist kõigile õpilastele, võttes arvesse nende võimed ja isikupära. Olulised märksõnad on siin laste vajaduste varakult märkamine, õigeaegne sekkumine ning järjepidevus õpilaste arendamisel ja toetamisel.

Kaasava hariduse täiendkoolitusest moodustasid olulise osa praktilised ülesanded, kus osalevad töörühmad tegelesid koostöiselt õppides õppimise, inimese vaimse arengu ja enesejuhtimise vaheliste seostega, õppisid eneserefleksiooni kaudu mõtestama õppimist ning õpetaja ja õpilase suhteid ja nende tagamaad klassiruumis. Lisaks Ilmatsalu Põhikooli õpetajate töörühmale osalesid kaasava hariduse koolitusel veel Kanepi Gümnaasiumi, Rõuge Põhikooli ja Sinimäe Põhikooli õpetajate töörühmad.

Koolituse lõpuks valmis igal õpperühmal lõputöö. Lõputöös tuli igal õpperühmal leida oma igapäevasest õpetamispraktikast üks aktuaalne teema või lahendust vajav probleem ning analüüsida ja mõtestada seda kaasava hariduse kontekstis. Meie töörühma lõputööna kaitstud uurimuse teemaks on „Õpiviiside kaardistamine Ilmatsalu Põhikooli 6. ja 9. klasside õpilaste hinnangute alusel”. Soovisime uurimustööga esiteks teada, kuidas ja mil viisil õpilastele meeldib õppida ja teiseks teadvustada, milline on nende suhtumine õppimisse üldse. Ilmatsalu Põhikooli üks eesmärgid on õpilastes nii õpi- kui ka enesejuhtimisoskuste arendamine. On selge, et laps ei omanda koolis lihtsalt teadmisi, vaid tema vaimne areng ja õppimisprotsess on tugevasti mõjutatud ka enesejuhtimisoskusest ja motivatsioonist.

Selleks, et arendada õpilaste oskusi erinevate õpistrateegiate valikul ja aktiveerida neid õppeprotsessis, on aga väga oluline teada õpilaste arvamust ja hoiakuid. Seepärast otsustasime oma uurimistöös aluseks võtta ankeetküsitluse ja küsitleda Ilmatsalu Põhikooli 6. ja 9. klassi õpilasi. Valim koosnes 55 õpilasest, kellest 29 oli 9. klassidest ja 26 õpilast 6. klassidest. Küsitluses osalevate klasside valikul sai määravaks see, et õpilased oleksid seotud meie töörühma kuuluvate õpetajatega ehk need õpetajad õpetaksid neid õpilasi igapäevaselt.

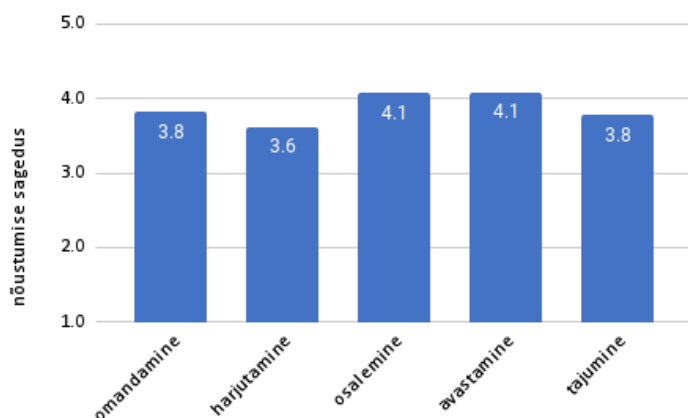
Küsimustiku koostamisel olid aluseks tulemusliku õppimise põhimõtted, mis põhinevad Hollandi psühholoogiaprofessorite, Robert-Jan Simonsi ja Manon Ruijtersi käsitlusele õppimisest. Nad iseloomustavad õppimise erinevaid viise viie metafoori kaudu: *omandamine, osalemine, avastamine, tajumine, harjutamine*.

Omandamine on neist kõigist enam levinud klassikaline õpiviis, kus õpetaja ise jagab teadmisi õpilastele. Seevastu *osalemine* on üks kaasaegsemaid õpiviise, kus õppimine tähendab ühise arutelu käigus ühise arusaamani jõudmist. *Avastamine* on õpiviis, kus õppimine toimub katsetamise ja uurimise teel ning läbi julguse teha vigu. *Tajumine* tähendab õppimist teiste kogemuste ja näidete varal. *Harjutamine* on samuti klassikaline õpiviis, kus õpitakse kordamise teel.

Õpiviiside kohta andmete kogumiseks koostatud küsimustiku koostasime Google Forms keskkonnas. Samas keskkonnas täitsid õpilased ka ankeedi. Küsimuste esitamiseks kasutasime Likerti skaalat, kus vastamine põhineb 5-pallisel skaalal: nõustun täielikult; pigem nõustun; pigem ei nõustu; üldse ei nõustu. Küsimustiku lõpetas üks üldisem küsimus: kui huvitav on Sinu jaoks õppimine?

Andmete analüüsimisel kasutasime t-testi ja korrelatsioonanalüüsi. T-testi kasutasime selleks, et teha kindlaks kahe valimi vahel olulisi erinevusi. Korrelatsioonanalüüsi abiga uurisime, kui tugev on seos kahe tunnuse vahel.

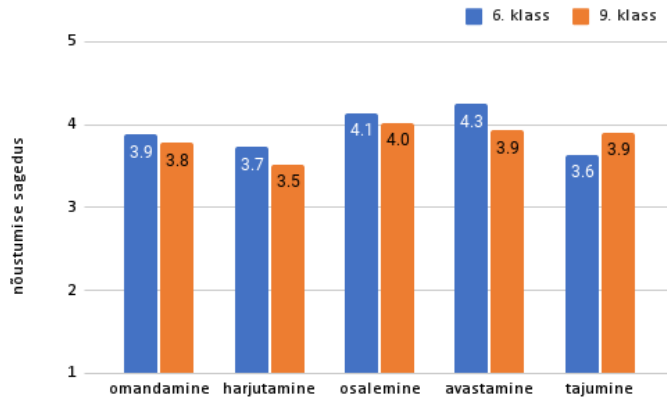
Kõikide õpilaste hinnangute alusel saab öelda, et enim meeldib õpilastele õppida osalemise ja avastamise teel ning kõige vähem harjutamise teel (Joonis 1).

Joonis 1. Kõigi õpilaste õpiviiside hinnangute nõustumise sagedused (n=55).

6. ja 9. klasside õpilaste hinnangute alusel võrdlesime suurimate (osalemine ja avastamine) ja väikseima (harjutamine) nõustumise sageduse saanud õpiviiside vahelist statistilist usaldusväärust ($p < 0,01$). Võrdlesime ka 6. ja 9. klasside õpilaste õpiviiside vahelisi seoseid.

Tulemustest on näha, et 6. klassi õpilased eelistavad enim õppiviisidest avastamist. Lõpuklassi õpilased eelistavad seevastu osalemise teel õppimist. Kui vaadata, millist õpiviisi kõige vähem eelistatakse, siis jagunevad tulemused järgmiselt: 6. klassi õpilastele meeldib tajumise teel õppimine ja 9. klassi õpilased eelistavad rohkem harjutamise teel õppimist.

Joonis 2. Õpiviiside hinnangute nõustumise sagedused 6. klassis (n=26) ja 9. klassis (n=29).

T-testi tulemuste põhjal saame järeldada, et kõikidele uuringus osalenud õpilastele meeldivad ühised arutelud ning oma mõtete ja ideede väljendamine ning selle käigus ühistele arusaamadele jõudmine osalemise teel. Neile meeldib ka õppida läbi uurimise, katsetamise ja vigade avastamise teel. Kõige vähem eelistatakse õppimist harjutamise teel. See on varasemal ajal enam levinud klassikaline õppimise viis ning tänapäeva õpilaste jaoks ei ole see enam just kõige meelepärane teadmiste omandamise viis.

Küsitluse analüüsimisel selgus kõikide klasside omavahelises võrdluses, et võrreldes 9. klassi õpilastega eelistavad 6. klassi õpilased enam õppimist avastamise teel. Põhjused on ilmselt arengupsühholoogilised. Põhikooli noorema astme õpilastele on loomupärane rohkem kõike enda ümber avastada ja uurida. Samas selgus uurimistulemustest, et 9. klassis kasutatakse vähem avastamise teel õppimist võrreldes 6. klassiga ($p=0,03$). Teiste õpiviiside vahel statistiliselt usaldusväärset seost ei ilmnenud. Lisaks tulid välja erinevused 9. klasside vahel, kus ühel paralleelklassil on huvi õppida avastamise teel, samal ajal kui teine paralleelklass huvitub pigem harjutamise teel õppimisest.

Õpihuvi tulemuste põhjal võib järeldada, et meie õpilastele on õppimine mõnikord huvitav ja mõnikord mitte. Osad teemad võimaldavadki kasutada rohkem avastamise ja katsetamise teel õppimist, mis muudavad tunnid huvitavamaks ning osad teemad vajavadki harjutamist ja omandamist. Seega ei ole mõni tund nii huvitav ning vanematele õpilastele meeldib rohkem oma kogemusi seostada uute teadmistega.

Andmete korrelatsioonanalüüs tõi välja (Joonis 3), et kõikide klasside puhul on kõige vähem huvipakkuv õppimisviis tajumise teel õppimine. Järeldame siit, et õpilastel puudub tihti oma kogemus ja ei osata õpitud materjali siduda igapäevaeluga. Teiste inimeste (õpetaja) näidete kuulamine pole nende jaoks huvitav.

	kõik	6. klass	9. klass	9.H klass	9.E klass	6.T klass	6.E klass
õpihuvi ja omandamine	0.29	0.21	0.35	0.38	0.32	0.32	0.05
õpihuvi ja harjutamine	0.27	0.25	0.29	0.06	0.56	0.16	0.44
õpihuvi ja osalemine	0.27	0.38	0.17	0.22	0.13	0.29	0.59
õpihuvi ja avastamine	0.39	0.12	0.58	0.74	0.50	0.04	0.24
õpihuvi ja tajumine	0.11	0.00	0.21	0.13	0.27	-0.05	0.16

Joonis 3. Korrelatsioonianalüüsi tulemused õppimise huvi ja õpiviiside vahel.

Soovime küsitlusele vastanud klasside hulgas edaspidi tutvustada ja rakendada just neile sobivaid õpiviise. Selle nn pilootuuringu eeskujul peame vajalikuks samasugust õpiviiside kaardistamist kooli teisteski kooliastmetes, et leida igale klassile ja õpilasele sobiv õpiviis. Teiste klasside õpilaste kaardistamine annab vastused, kas see eeldus kehtib õpilaste kohta üldisemalt või on pigem klassipõhine. Uurimistulemuste põhjal saame anda ka soovitusi erinevate õpiviiside kohta oma kooli õpetajatele.